

Τουριστικά έσοδα & προκλήσεις καταγραφής

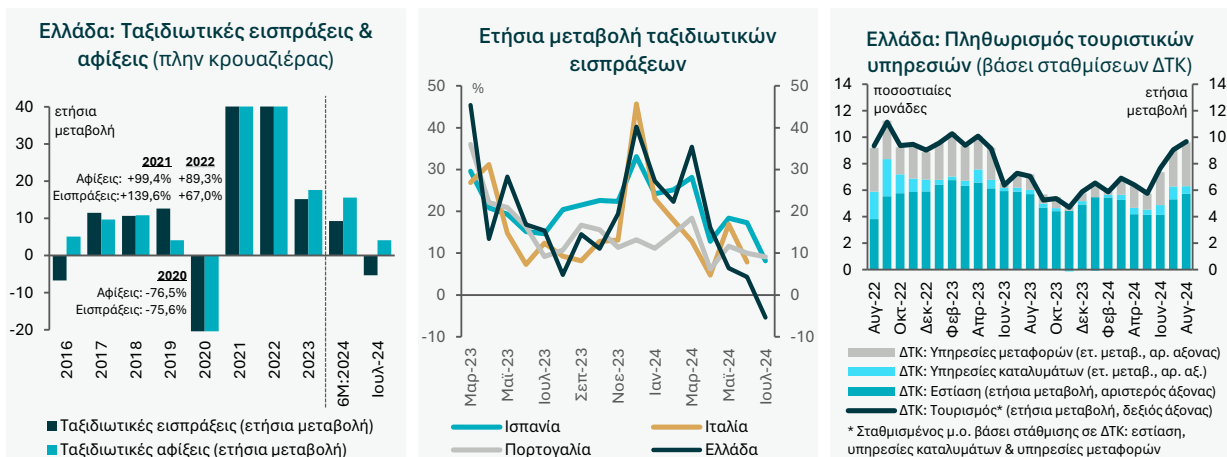
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης

Σεπτέμβριος 2024

Η πραγματική δυναμική των τουριστικών εσόδων είναι πολύ ισχυρότερη από αυτή που δείχνουν τα επίσημα στοιχεία καθώς οι ραγδαίες αλλαγές στη σύνθεση της τουριστικής αγοράς δυσχεραίνουν τη μέτρηση, με την υποεκτίμηση να προσεγγίζει το 0,5% του ΑΕΠ το 2024

Η ισχυρή αύξηση της τουριστικής δραστηριότητας στην Ελλάδα – που οδήγησε στην επίτευξη αλληπάλληλων ιστορικών υψηλών τα προηγούμενα χρόνια και συνεχίζεται το 2024 – συνοδεύεται από μεταβολές στη δομή των αφίξεων τουριστών από το εξωτερικό, στον τρόπο διαμονής και στο είδος των δαπανών τους, τα οποία καθιστούν ολοένα και πιο δύσκολη την πλήρη αποτύπωση των τουριστικών επιδόσεων, ειδικά στο σκέλος των εσόδων, ειδικά στο σκέλος των εσόδων (τα οποία προσεγγίζονται μέσω της έρευνας συνόρων). Οι ανωτέρω τάσεις έχουν προεκτάσεις όσον αφορά, πρωτίστως, τη μέτρηση της συνολικής συνεισφοράς του εισερχόμενου τουρισμού στην οικονομική δραστηριότητα, αλλά και την αποτύπωσή του στο εξωτερικό ισοζύγιο της χώρας.

Αναπόφευκτα, η προσοχή επικεντρώθηκε στην πρόσφατη δημοσίευση των στοιχείων για την πορεία του ταξιδιωτικού ισοζυγίου τον Ιούλιο, στην οποία καταγράφηκε η πρώτη ετήσια μείωση (-5,4%) στα τουριστικά έσοδα από το Μάρτιο του 2021, σε ένα μήνα κατά τον οποίο οι συνολικές αφίξεις από το εξωτερικό αυξήθηκαν κατά 4,1% ετησίως. Οι αποκλίσεις μεταξύ των ρυθμών μεταβολής εισπράξεων και αφίξεων από χώρες της ευρωζώνης είναι ακόμη πιο σημαντικές – δεδομένου του υψηλού μεριδίου τους στο σύνολο – και επεξηγούν το μεγαλύτερο τμήμα της αποδυνάμωσης του Ιουλίου (+5,7% ετησίως στις αφίξεις έναντι -8,3% ετησίως στις εισπράξεις από τις χώρες της ευρωζώνης). Η εξέλιξη στο ελληνικό ταξιδιωτικό ισοζύγιο του Ιουλίου υποδηλώνει σημαντική μείωση στη δαπάνη ανά άφιξη η οποία δε συνάδει με άλλους σχετικούς δείκτες.

Η αντίστιξη είναι μεγάλη και σε σχέση με τα διαθέσιμα στοιχεία τουριστικών εσόδων για την Πορτογαλία, που δείχνουν ετήσια αύξηση κατά 9,1% τον Ιούλιο και 11,1% στο 7μηνο, ενώ και για την Ιταλία και την Ισπανία οι αυξήσεις κυμάνθηκαν επίσης υψηλότερα από την Ελλάδα, στο 7,9% και 17,3% ετησίως τον Ιούνιο (+12,5% και +20,0% ετησίως στο εξάμηνο, αντίστοιχα). Τα προσωρινά στοιχεία ταξιδιωτικών εισπράξεων για την Ισπανία δείχνουν, επίσης, ετήσια αύξηση 8,2% τον Ιούλιο.

Σύμφωνα με προκαταρκτικές εκτιμήσεις μας, η εξέλιξη του Ιουλίου αποτύπωσε πιο ξεκάθαρα την αυξανόμενη δυσκολία πλήρους καταγραφής των τουριστικών ροών, ως επί το πλείστον στο σκέλος των

εσόδων, λόγω σημαντικών μεταβολών που συντελούνται στη διάρθρωση της τουριστικής ζήτησης. Οι εν λόγω αλλαγές αλλά και η κορύφωση της τουριστικής κίνησης σε λίγους μόνο μήνες επιβαρύνουν την ακρίβεια της δειγματοληψίας (sampling bias), μέσω της οποίας αντλούνται τα στοιχεία από τις έρευνες συνόρων “border survey data” – που αποτελούν τη βασική μέθοδο διεθνώς για συλλογή στοιχείων που αφορούν τις δαπάνες των τουριστών. Ορισμένες χώρες εμπλουτίζουν τις πληροφορίες της έρευνας συνόρων με προσθήκη ή διασταυρώσεις πληροφοριών από ταξιδιωτικά πρακτορεία, στοιχεία από τον κλάδο μεταφορών, αλλά και με στοιχεία ηλεκτρονικών πληρωμών, τα οποία όμως έχουν και αυτά τους περιορισμούς τους. Η εμφάνιση συστηματικών αποκλίσεων έχει αρχίσει να γίνεται περισσότερο αισθητή την τελευταία τριετία, ενώ παρατηρείται και σε άλλες χώρες της ευρωζώνης – ειδικά σε εκείνες που έχουν εκτεταμένα κοινά χερσαία σύνορα και ελεύθερη μετακίνηση πολιτών, όπως οι χώρες της κεντρικής και δυτικής Ευρώπης.

Ταξιδιωτικές εισπράξεις ανά χώρα προέλευσης				Ταξιδιωτικές αφίξεις ανά χώρα προέλευσης			
	7Μ:2023 (ετήσια μεταβολή)	7Μ:2024 (ετήσια μεταβολή)	Ιούλιος 2024 (ετήσια μεταβολή)		7Μ:2023 (ετήσια μεταβολή)	7Μ:2024 (ετήσια μεταβολή)	Ιούλιος 2024 (ετήσια μεταβολή)
Ευρωζώνη	15,0	4,0	-8,3	Ευρωζώνη	14,1	13,6	5,7
Χώρες ΕΕ (πλην ευρωζώνης)	9,0	23,2	15,8	Χώρες ΕΕ (πλην ευρωζώνης)	35,3	6,8	-2,8
Ην. Βασίλειο	7,3	11,3	1,2	Ην. Βασίλειο	3,2	8,1	11,5
Η.Π.Α.	42,0	-3,0	-11,7	Η.Π.Α.	43,5	6,9	0,5
Λοιπές χώρες	40,9	-4,2	-15,9	Λοιπές χώρες	36,5	13,7	5,6
Σύνολο (πλην κρουαζιέρας)	19,3	4,9	-5,4	Σύνολο (πλην κρουαζιέρας)	21,9	11,2	4,1

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος και επεξεργασία ΕΤΕ

Συγκεκριμένα, όσον αφορά την Ελλάδα, διαπιστώνουμε ότι η έρευνα συνόρων τείνει τα τελευταία χρόνια να υποεκτιμά τη ροή των εσόδων ενώ τα αντίστοιχα στοιχεία των αφίξεων είναι πιο ακριβή, καθώς μπορούν να διασταυρωθούν με πιο αξιόπιστα ποσοτικά στοιχεία που αφορούν αεροπορικές, θαλάσσιες και οδικές μεταφορές (αντίστοιχες αποκλίσεις παρατηρούνται και σε πολλές χώρες της ευρωζώνης).

Στο πλαίσιο του ελέγχου της συνέπειας των στοιχείων εσόδων, μια συνήθη μέθοδο αντιπαραβολής αποτελεί η σύγκριση των στοιχείων εισπράξεων που απορρέουν από μία χώρα ή περιοχή, όπως αυτά καταγράφονται στις ελληνικές στατιστικές εγγραφές εισερχόμενου τουρισμού, με τα αντίστοιχα δεδομένα από τις εν λόγω χώρες για την τουριστική δαπάνη των πολιτών τους στην Ελλάδα (mirroring). Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα με χρονική υστέρηση, αλλά παρέχουν κάποιες ενδείξεις αναφορικά με την περιορισμένη δυνατότητα της έρευνας συνόρων να αποτυπώσει, με πληρότητα, την τελική δαπάνη των τουριστών στην Ελλάδα.

Ειδικότερα, συγκρίνοντας τις συνολικές εκτιμώμενες εισπράξεις από χώρες της ΕΕ, όπως καταγράφονται στην Ελλάδα, με την αντίστοιχη συγκεντρωτική αποτύπωση των δαπανών που πραγματοποιούν κάτοικοι της ΕΕ στη χώρα μας, προκύπτει ότι την προηγούμενη δεκαετία – σχεδόν συστηματικά – η εγχώρια εκτίμηση υπερέβαινε αυτήν που προέκυπτε από τα στοιχεία των χωρών της ΕΕ. Ωστόσο, μετά την πανδημία η εικόνα έχει αλλάξει, με αυξανόμενη αρνητική πλέον απόκλιση των ελληνικών εκτιμήσεων εσόδων έναντι των ευρωπαϊκών τη διετία 2021-22 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για τις περισσότερες χώρες της ΕΕ), η οποία ανήλθε σε €0,8 δισ. το 2022. Παρόμοια τάση εμφανίζεται και στη διμερή σύγκριση αυτών των στοιχείων με τα αντίστοιχα από τη Γερμανία (δηλ. την καταγραφείσα στο ελληνικό ταξιδιωτικό ισοζύγιο δαπάνη Γερμανών τουριστών στην Ελλάδα έναντι εκτίμησης των δαπανών Γερμανών πολιτών στην Ελλάδα από τις Γερμανικές αρχές), όπου τα ελληνικά στοιχεία υπολείπονται της εν λόγω καταγραφής κατά €0,2 δισ. το 2022. Η απόκλιση είναι ακόμη πιο εμφανής αναφορικά με τα έσοδα από την Ιταλία, η οποία συνιστά επίσης μία εκ των κορυφαίων τουριστικών αγορών για τη χώρα μας, με τα διαθέσιμα

στοιχεία για το 2023 να αποτυπώνουν αρνητική απόκλιση της τάξης των €0,4 δισ. Αντιθέτως, στα διμερή στοιχεία με τη Γαλλία η Ελλάδα συνεχίζει να δηλώνει περισσότερα έσοδα έναντι των δηλωθέντων δαπανών από την πλευρά της Γαλλίας.

Οι ανωτέρω αποκλίσεις στην περίπτωση των ταξιδιωτικών εισπράξεων, σύμφωνα με την ανάλυσή μας, θα μπορούσαν να αποδοθούν:

- Σε αναπόφευκτες στρεβλώσεις στη δειγματοληψία (sampling bias), λόγω των σημαντικών μεταβολών που έχουν συντελεστεί στη φύση της τουριστικής δαπάνης και στην αντιπροσωπευτικότητα της συμμετοχής στην έρευνα συνόρων διαφορετικών κατηγοριών επισκεπτών στη χώρα μας με διαφορετικό μείγμα δαπανών και διαφορετικό ποσοστό απόκρισης/συμμετοχής σε έρευνες συνόρων (λ.χ. αφίξεις σε πολυτελή καταλύματα, αλλοδαποί ιδιοκτήτες ακινήτων).
- Στη δυσκολία καταγραφής των πιο ετερογενών δαπανών, η οποία επιτείνεται από το πολύ υψηλό ποσοστό των αφίξεων που σημειώνονται μέσα σε λίγους μόνο μήνες κάθε έτος – σε αντίθεση με άλλες χώρες της ΕΕ – με το 76,6% των διανυκτερεύσεων να λαμβάνει χώρα μεταξύ Ιουνίου και Σεπτεμβρίου, θέτοντας πρόσθετες προκλήσεις για ορθή και περιεκτική αποτύπωση των σχετικών ροών.
- Σε παρόμοιες προκλήσεις που προκύπτουν και από τον αυξανόμενο ρόλο των βραχυχρόνιων μισθώσεων, οι οποίες εμφανίζουν ακόμη υψηλότερη εποχικότητα (τους καλοκαιρινούς μήνες λαμβάνει χώρα το 85,7% των διανυκτερεύσεων) συνδυαζόμενη με αρκετά διαφορετική διάρθρωση δαπάνης συγκριτικά με τη συνήθη (λ.χ. μεγαλύτερο ποσοστό κατανάλωσης βασικών αγαθών και μη-τουριστικών υπηρεσιών) καθώς και τάση υποδήλωσης των δαπανών.
- Στη δυσκολία εκτίμησης των πληρωμών προς παρόχους ταξιδιωτικών υπηρεσιών στο εξωτερικό που αφορούν ταξίδια στην Ελλάδα, καθώς και προς εταιρίες που είναι ιδιοκτήτες ξενοδοχειακών μονάδων στη χώρα, αλλά και διεθνών αεροπορικών εταιριών και πρακτορείων, που εδρεύουν στο εξωτερικό με τις σχετικές χρηματικές ροές να εξαιρούνται από τα τουριστικά έσοδα εφόσον καταβάλλονται σε επιχειρηματική οντότητα εκτός Ελλάδας.

Λαμβάνοντας υπόψιν τους ανωτέρω παράγοντες, τις εξελίξεις κατά το 7μήνο του 2024, τις σημαντικές ανατιμήσεις που έχουν καταγραφεί σε τουριστικές υπηρεσίες μέχρι και τον Αύγουστο, αλλά και τη διαφαινόμενη τάση αρνητικής απόκλισης στην καταγραφή των εσόδων τα προηγούμενα χρόνια, εκτιμούμε ότι η πραγματική τελική δαπάνη των τουριστών είναι πιθανό να υπερβεί κατά περίπου €1 δισ. την τελική επίσημη καταγραφή στο σύνολο του 2024, βάσει της τρέχουσας μεθοδολογίας, με το μεγαλύτερο τμήμα της εκτιμώμενης απόκλισης να επηρεάζει το διάστημα Ιουλίου-Σεπτεμβρίου. Η εν λόγω

απόκλιση αντιστοιχεί στο 0,8% του ΑΕΠ του 3ου τρίμηνου, ενώ για το 2024 εκτιμούμε ότι θα ανέλθει συνολικά σε σχεδόν 0,5% του ΑΕΠ διευρύνοντας αντίστοιχα το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Τα τουριστικά έσοδα αναμένεται να αυξηθούν κατά σχεδόν 3,0% ετησίως το 2024 προσεγγίζοντας το 9% του ΑΕΠ, ενώ με την ενσωμάτωση της ανωτέρω προσαρμογής θα σημείωναν αύξηση περίπου 8% ετησίως (χωρίς προσαρμογή των στοιχείων εσόδων για το 2023), αντιστοιχώντας στο 9,5% του ΑΕΠ (νέο ιστορικό υψηλό).

Ολόκληρο το κείμενο της ανάλυσης είναι διαθέσιμο στην ακόλουθη διεύθυνση:
<https://www.nbg.gr/el/omilos/meletes-oikonomikes-analuseis/elliniki-oikonomia-nea/suntomes-analuseis>

Αθήνα, 26 Σεπτεμβρίου 2024